

Hallucinant

Volkscrant 8 mei 2019.

Vorige week stond een hallucinant interview in deze krant met de nieuw aange-treden voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak, Henk Naves. De visitatiecommissie Rechterlijke Macht, onder voorzitterschap van oud PvdA-senator Joyce Sylvester, had een maand eerder de vloer aangeveegd met de rechtspraak in Nederland. Die is te traag en moderniseert niet snel genoeg. Dat komt door een gebrek aan capaciteit, geld, zelfreflectie en visie. Het ontbreekt de rechterlijke macht aan gezaghebbend leiderschap. Als er niet snel iets verandert, moet van buitenaf worden ingegrepen om te voorkomen dat het vertrouwen van burgers wordt aangetast en de rechtsstaat ondermijnd, aldus het rapport van de visitatiecommissie.

Code rood, zou je denken. Maar Henk Naves, die nog niet helemaal bekomen lijkt van het rapport van de visitatiecommissie, vertelde interviewer Wil Thijssen dat het 'heel ingewikkeld' is om in de rechtspraak tot besluitvorming te komen omdat de rechterlijke onafhankelijkheid maakt dat neuzen niet snel allemaal dezelfde kant op staan waardoor het besluitvormingsproces erg stroef is. Volgens Naves is het 'collectief

van Raad en presidenten verantwoordelijk voor het veranderingsproces. Als interviewer Thijssen opmerkt dat er dus in feite niemand verantwoordelijk is, vindt Naves dat 'heel een dimensionaal gedacht.'

Naves stelt dat het meest 'effectieve en daadkrachtige' wat iemand kan doen, is het thema verandering 'bespreekbaar durven maken'. 'Een topdownbenadering werkt niet in de rechtspraak, met z'n rechterlijke onafhankelijkheid', aldus de voorzitter van de Raad. Nu heb ik Montesquieu's trias politica altijd zo begrepen dat de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht ieder hun eigen bevoegdheden en zelfstandigheid hebben en er geen macht is die hiërarchisch boven de andere machten staat.

De scheiding der machten betekent niet dat rechters onderling niet in een hiërarchische verhouding tot elkaar kunnen staan. Waarom slaat de voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak niet met de vuist op tafel? In plaats daarvan gaat de rechterlijke macht volgens Henk Naves de komende jaren op een 'spannende trektocht'. Alsof het om een bedrijfsuitje gaat.

Volgens het rapport van de visitatiecommissie staat of valt het ver-

Waarom slaat de voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak niet met de vuist op tafel?

Heleen Mees
is econoom

trouwen in het recht met rechters die te allen tijde onafhankelijk, onpartijdig, integer en professioneel zijn. Maar hoe kun je als burger weten of rechters onafhankelijk, onpartijdig, integer en professioneel zijn? Niet alleen worden niet alle uitspraken gepubliceerd, van de uitspraken die worden gepubliceerd, zijn de onderliggende stukken niet openbaar. Niet zelden komt het gerechtshof in tweede aanleg tot een ander oordeel zonder dat duidelijk is waarom. Zijn er nieuwe feiten aangedragen of had de lagere rechtbank de wet verkeerd toegepast?

Het Nederlandse rechtssysteem, gebaseerd op de Code Civil van Napoleon, is ondoorzichtig en vatbaar voor willekeur. Advocaten klagen dat rechterlijke uitspraken 'politiek' zijn in de zin dat vaak een doelede-nering wordt gehanteerd om tot de gewenste uitkomst te komen en de uitspraken juridisch niet goed onderbouwd zijn. In het common-law systeem dat in Angelsaksische landen wordt gehanteerd, is de jurisprudentie bindend voor de lagere rechtbanken waardoor er veel minder sprake is van willekeur. Een ander voordeel is dat de rechtspraak in een common-lawland sneller kan reageren op veranderingen in de sa-

menleving zonder dat nieuwe wetgeving nodig is.

Terwijl de gerechtshoven in Nederland in hoger beroep het werk van de rechtbanken helemaal opnieuw doen, bekijken de hogere rechtbanken in een common-law-systeem alleen of de lagere rechtbank wet en jurisprudentie correct heeft toegepast. Deze topdownstructuur verklaart ongetwijfeld waarom de rechtbanken in de VS er wel in slagen om de procesvoering te digitaliseren. In Nederland is de 40 miljoen euro kostende 'digitaliseringsslag' mislukt, waardoor de rechtbanken nog steeds met faxmachines werken. Het is een mooie metafoor voor de mate waarin de rechtspraak hier achter de feiten aanloopt.

De overheid poogt de toegang tot de rechtspraak te beperken door leges te verhogen en rechtsbijstand te verlagen. Advocaten mogen in Nederland niet op basis van een succes fee werken, bang als men is voor Amerikaanse toestanden. Tegelijkertijd wordt de verzorgingsstaat afgebroken en iedereen geacht verantwoordelijkheid te nemen voor zijn of haar eigen leven. Dat wringt. Of je verzorgt mensen of stelt ze in staat voor zichzelf te zorgen. Een van beide. Geen van beide, dat kan niet.

Waar het hier in wezen omgaat, is het feit, dat in Nederland de rechters van bovenaf “onafhankelijk” zijn verklaard, terwijl de praktijk te vaak tonen uitwijst, dat ze dit niet zijn.

In het systeem van de Trias Politica (= scheiding der machten) is ook de Rechtsprekende Macht een onafhankelijke, van de Wetgevende Macht en Uitvoerende Macht gescheiden macht.

Door deze formeel in de Grondwet vastgelegde (dus opgelegde) “onafhankelijkheid” en de scheiding van macht, kunnen rechters en rechterlijke macht door niets en niemand worden gecontroleerd, gecorrigeerd, en/of gestraft.

In zo’n situatie treedt altijd het verschijnsel op, zoals ik dat heb beschreven in “Let op!! 1” (zie in de Bibliotheek: Brief, Aan prof. drs. Wallage).

Let op!! 1. = ‘Menselijke trek’

Het is nu eenmaal een ‘menselijke trek’: Ieder mens/instantie, die een bepaalde machts(positie) heeft verworven en weet, dat hij/zij op de uitoefening van die Macht niet daadwerkelijk/effectief (kan) worden gecorrigeerd en gestraft, zal onvermijdelijk deze macht (ge)(mis)bruiken, ten gunste van zichzelf, vrienden, relaties, enz. en ten koste van ‘machtelozen’.

Door deze “onafhankelijkheid” staat de deur wagenwijd open voor machtsmisbruik en dus ook voor willekeur, leugen, bedrog, onrechtvaardig, onrechtmatig, onmenselijk handelen, vriendjes politiek. Opgelegde formele onafhankelijkheid is dus niet een ‘zegen’, of voorwaarde en waarborg voor waarheid, recht en rechtvaardigheid, enz., maar leidt juist naar het tegendeel, c.q. het staat deze waarden juist in de weg.

Inderdaad, rechters en de rechterlijke macht dienen dus onpartijdig, integer en professioneel te zijn. Deze eigenschappen kunnen niet formeel worden opgelegd, maar moeten iedere dag opnieuw worden verdiend en bevestigd met een in alle opzichten ‘voorbeeldige’ houding en gedrag.

Zie Bibliotheek, Brief, Aan prof. drs. Wallage, punt 1^e., 2^e. = Democratisch te kort.

Zij dienen daarop constant te worden gecontroleerd, gecorrigeerd en ‘passend’ te worden gestraft.

Bij de Trias Politica zijn de drie Machten weliswaar formeel van elkaar gescheiden en autonoom.

Maar dat betekent niet, dat zij niet meer zouden kunnen worden gecontroleerd, gecorrigeerd en gestraft door het boven alle drie de machten staande Parlement/Volksvertegenwoordiging.

In de praktijk hebben zij deze scheiding misbruikt. De rechterlijke macht blijkt zichzelf een niet-bestaand/niet-bedoeld “mandaat” hebben toegeëigend. Hierdoor zijn zij in de praktijk een dictatoriale “staat-in-de staat” geworden, die door niets, of niemand kan worden beïnvloed.

In een echte democratie ligt deze controle, enz. bij het Parlement, dat het Volk vertegenwoordigt.

Zie ook Bibliotheek: Hoofdartikel, Hiërarchisch Model van Verantwoordelijkheid en Mandatering. en Brief aan prof. drs. Wallage, punten 6.E en 6.F. en Artikel, Aandachtspunten van het Nieuwe Kiesstelsel ++ punt D.

Inderdaad, is het voor burgers onmogelijk vast te stellen, of rechters, enz. onpartijdig, integer, betrouwbaar, geloofwaardig, enz. zijn.

In de huidige (semi)dictatuur, die dit neoliberale regiem feitelijk is geworden, (b)lijken echter machtsmisbruik, willekeur, leugen, bedrog, vriendjes politiek, enz. tot “norm” te zijn verheven.

Daardoor zijn de rechters, c.q. is de rechtstaat beslissend onbetrouwbaar is geworden. Natuurlijk kunnen burgers dan geen enkel vertrouwen meer hebben in rechters, het ‘Recht’ en de Rechtstaat.

Dit leidt tot aantoonbaar onwaarachtige en onrechtvaardige vonnissen.

Zo kan het gebeuren, dat elk jaar wel 400 mensen zelfmoord plegen, omdat zij wanhopige “slachtoffers” zijn van onrechtvaardig, onwaarachtig juridisch en rechterlijk “geweld”.

De enige hoop en kans op ‘vertrouwen’ ligt in het invoeren van het Nieuw Nederlands Kiesstelsel ++, dat eenvoudig zonder Grondwetswijziging met een gewone meerderheid door de Tweede Kamer kan worden aangenomen en ingevoerd.